

Lessons learned financiële afspraken sociaal domein (tbv tweede golf)

Terugkijken

Wat ging goed?

- Er zijn snel afspraken gemaakt op hoofdlijnen tussen Rijk en VNG over continuïteitsbijdrage, meerkosten en inhaalzorg.

Wat kon beter?

- De uitwerking van de gemaakt afspraken liet lang op zich wachten, waardoor er onduidelijkheid/onzekerheid bleef bij aanbieders en gemeenten.
- Er moet sneller helderheid komen over wat onder de afspraken wordt verstaan. Nu er reeds een uitwerking ligt van afspraken op hoofdlijnen voor meerkosten en de continuïteitsbijdrage, kunnen besluiten hierover naar verwachting sneller worden genomen bij een eventuele tweede golf.
- Er moet sneller helderheid komen over de wijze waarop de compensatie wordt vormgegeven (via ophoging macrobudget algemene uitkering Gemeentefonds, via een specifieke uitkering of anders).

Vooruitkijken

- Nu meer beschermingsmiddelen beschikbaar zijn, zal het zwaartepunt van de financiële afspraken in het sociaal domein (nog nadrukkelijker dan in de eerste golf) op continuïteit van zorg liggen. Daar waar mogelijk zal de zorg en ondersteuning door blijven gaan, eventueel in alternatieve vorm. Het is aannemelijk dat de mate van vraaguitval daardoor kleiner zal zijn dan tijdens de eerste golf.
 - De aanpak van de te nemen maatregelen zal bij een eventuele tweede golf in eerste instantie regionaal of sectoraal worden vormgegeven. Bezien moet worden of lokale maatregelen voldoende zijn, of dat deze op landelijk niveau moeten worden opgeschaald.
- Consequentie hiervan is dat de regionale verschillen in vraaguitval en in te nemen financiële maatregelen/te bieden compensatie groter zullen zijn. Dit betekent dat de wijze van compensatie via een toevoeging aan het (landelijke) macrobudget niet meer zal volstaan, omdat de reguliere verdeling niet zal aansluiten bij de regionale verschillen. (NB. Voor de compensatie bij de eerste golf moet nog blijken of dit wel via de reguliere verdeling van het Gemeentefonds kan of dat hier ook reparatie op nodig is vanwege regionale verschillen.) Een voordeel van een generieke ophoging van het macrobudget is dat gemeenten een doelmatigheidsprikkel hebben om zorgvuldig en doelmatig om te gaan met corona gerelateerde uitgaven en dat de administratieve lasten beperkt blijven. Deze voordelen komen te vervallen in geval (vanwege de regionale verschillen) moet worden gekozen voor compensatie via een specifieke uitkering waarbij kosten 1-op-1 worden vergoed.

Bovenstaande betekent voor de financiële afspraken het volgende:

Meerkostenregeling. Uitgangspunt moet blijven dat meerkosten 100% worden vergoed. Wanneer een landelijke toevoeging aan het macrobudget echter niet meer volstaat vanwege de scheve verdeling, ligt een specifieke uitkering meer voor de hand. Dat betekent dat uitgebreider en limitatief moet worden beschreven wat er onder de meerkosten valt, en dat de administratieve lasten bij aanbieders en gemeenten zullen toenemen.

Continuïteitsbijdrage. Nu de verwachting is dat er vooral op regionaal niveau maatregelen zullen worden genomen, ligt een landelijke oproep om de omzet door te betalen minder voor de hand. Maatwerkafspraken per regio passen hier beter bij. Dit

vraagt van gemeenten dat zij hun verantwoordelijkheid hierin nemen. Mochten landelijke afspraken over de omzetgarantie wel noodzakelijk blijken te zijn, dan rest de vraag of een omzetgarantie van 100% (eerste golf) haalbaar en noodzakelijk is. Gedurende de eerste golf weken verschillende gemeenten (vaak in overleg met aanbieders) af van een omzetgarantie van 100%. Per sector kan bezien worden wat een reële hoogte is van de omzetgarantie, waarbij rekening gehouden dient te worden met doorlopende kosten van de aanbieders en een inschatting van de toekomstige vraaguitval. NB. Voor de omzetgarantie is geen compensatie vanuit het Rijk verstrekt, dit is via de bestaande budgetten gefinancierd.

Inhaalzorg. Er moeten nog definitieve afspraken worden gemaakt over de compensatie van de inhaalzorg in de eerste golf. Bij een tweede golf kunnen we verwachten dat de vraaguitval kleiner zal zijn, omdat aanbieders ervaring hebben met eventuele alternatieve vormen en omdat er vooralsnog voldoende beschermingsmiddelen zijn. De mate waarin noodzakelijke zorg wordt ingehaald zal in relatieve zin gelijk zijn.

Verantwoording

Bij de eerste golf zijn standaard formats ontwikkeld voor de continuïteitsgarantie en meerkosten, die gebruikt kunnen worden door gemeenten. Deze formats zijn bedoeld om de verantwoording tussen aanbieders en gemeenten te standaardiseren. Wanneer ervoor gekozen wordt om de compensatie vanuit het Rijk via een specifieke uitkering vorm te geven, dient dit standaardformat wel te worden aangepast.